

BOERIN MARGREET DE RUIJTER

‘Weidevogels LEREN WAAR ZE HET BESTE KUNNEN NESTELEN’

‘Het is soms even een gekibbel tussen Davine en Thijmen wie er met mij mee mag op de trekker om weidevogelnesten te zoeken’, vertelt de hoogzwangere Margreet de Ruijter. ‘Maar ik begrijp hun enthousiasme als geen ander. Iedere keer opnieuw is het alsof je een schat vindt als je een nestje met eieren aantreft in het weiland.’

TEKST EN FOTO'S DOUWE ANNE VERBRUGGE

Langzaam komt de Fendt tot stilstand in het waterrijke veenweidelandschap van Donkereind. Kieviten maken luchtcapriolen in de polder die gelegen is tussen Wilnis en Vinkeveen. Het is met de zachte grond een topgebied voor weidevogels. Een paar kilometer verderop werd in 2021 het eerste kievitsei van Nederland gevonden. ‘Het zou mooi zijn als dat ons ook een keertje lukt!’, vertelt boerin Margreet. Meestal trekt ze aan het begin van de avond - onder melkerstijd - erop uit om nesten te zoeken. ‘Maar een zonnige woensdagmiddag is ook wel eens leuk. Nu kunnen Thijmen en Davine allebei mee. Als ik onder melkerstijd ga, moet een van de kinderen mijn man Jan in de melkput helpen. De andere mag mee nestjes zoeken. We verdelen het eerlijk.’

FANATIEK

Ewout Oudijk is gebiedsregisseur voor het collectief Rijn, Vecht en Venen, dat de uitvoering van het agrarisch landschapsbeheer voor zijn rekening neemt, en kent het gebied en de boeren die er wonen. ‘Het is een belangrijk weidevogelgebied. De polder waar Margreet woont is 500 hectare groot en kent veel boeren die fanatiek meedoen aan het weidevogelbeheer. Opvallend is dat juist bij Margreet veel kieviten zitten, terwijl in deze polder de grutto's de overhand hebben. Van grutto's wisten we al langer dat zij aardig honkvast zijn, maar kieviten zijn dat dus ook. Uit alle tellingen die ik nu zo'n tien jaar bijhoudt in de polder van Donkereind, komt naar voren dat de populaties aardig stabiel blijven. In de jaren daarvoor – vijftien tot twintig jaar geleden – zaten er beduidend meer weidevogels.’

FOTO MARIT POST

Van grutto's wisten we al langer dat zij aardig honkvast zijn, maar Kieviten zijn dat ook

FOTO YVONNE HUIJBENS

Ook het predatiebeheer van de jagers heeft ervoor gezorgd dat de neergaande trend is gestopt

Het enthousiasme van de boeren, maar ook het predatiebeheer van de jagers heeft ervoor gezorgd dat deze neergaande trend een halt is toegevoerd. Natuurlijk sneuvelt er nog wel eens een nest door werkzaamheden op het land, maar bij het merendeel van de nesten die in deze polder verloren gaat is predatie de oorzaak. Tien jaar geleden kwam de vos hier nog niet voor. De afgelopen jaren hebben jagers meer dan twintig vossen geschoten. Dat zegt genoeg.'

CAMOUFLAGE

Van half maart tot begin mei gaat Margreet om de dag het veld in. 'Niet iedere dag, dat

verstoort de boel te veel.' Turen door de verrekijker. De situatie inschatten. En zoeken. 'Meestal ga ik met de trekker op pad. De quad maakt te veel herrie en vanuit de trekker heb je overzicht. Als ik een grutto of Kievit zie opvliegen, houd ik mijn blik strak gericht op die plek tot ik er met de trekker bijna in de buurt ben. Een Kievitsnest is dan meestal zo gevonden. Met de grutto is het anders. Soms kruip ik op mijn knieën door het grasland omdat ik zeker weet dat er een gruttonestje moet zijn. Hun camouflage is perfect. Helemaal als het gras al een beetje is gegroeid.'

Tot drie jaar geleden had Margreet nog nooit een weidevogelnest gezien, laat staan eentje gevonden

OVERVALLEN

Tot drie jaar geleden had Margreet nog nooit een weidevogelnest gezien, laat staan eentje gevonden. Ze werkte als agrarische bedrijfshulp op verschillende boerderijen maar met weidevogelbeheer hield zij zich niet bezig. 'Wij woonden in Vuren, in de buurt van Gorinchem. Daar heb je gewoon veel minder weidevogels.' Nu runt Margreet samen met haar man Jan een boerderij in het westelijk deel van de provincie Utrecht, in maatschap met Gerrie Schreurs. 'Herman, de man van Gerrie die twee jaar geleden helaas overleed, heeft mij wegwijs gemaakt in de bescherming van weidevogels. In de korte tijd dat wij hem hebben meegemaakt, heeft hij mij ontzettend veel kennis over de weidevogels bijgebracht. Hij was zo gepassioneerd bezig met de weidevogels. Ik moet nog steeds lachen als ik denk aan zijn tip om niet te langzaam met de trekker door het land te rijden: "Je moet die vogels een beetje overvallen", gaf hij me mee.

Maar dat snelle rijden hobbelt behoorlijk, met mijn zwangere buik voel ik dat extra goed!'

MAAIEN

Op het erf lopen de lammetjes rond de fruitbomen in de boomgaard. Fluitenkruid ontspruit zich. De kippen hebben een ouderwets vrij leven en de jonge herdershond is een goedgevoel. Margreet: 'We willen de kinderen meegeven hoe mooi het leven is en met de natuur is. Daar hoort het zoeken en beschermen van weidevogelnesten bij. Van de veertig hectare land dat we hebben is 26 hectare aangemerkt als weidevogelland. In het "vogeltjesland" maaien we tot 15 juni niet, het "natuurland" wordt niet bemest en in de "kuikenvelden" worden bepaalde gedeelten niet gemaaid zodat de kuikens het lange gras in kunnen vluchten. Op het moment dat we in de kuikenvelden wel gaan maaien, plaatsen we twee dagen voor die tijd vlaggen met wapperend plastic. Die kletterende vlaggen

zorgen er echt voor dat de kuikens in het voor hen bestemde stuk weiland blijven. Verder hebben we ook een plas-drasgebied aangelegd. Daar wemelt het van de Kieviten en bevinden zich ook de meeste nesten.'

KRABNESTJE

Vanuit de trekker turen Davine en Thijmen fanatiek mee. 'Kijk mam, een Kievit vliegt omhoog!' roept de 7-jarige Davine. 'Goed onthouden waar-ie zat meis', geeft Margreet als advies mee terwijl ze het gaspedaal wat indrukt. De boerendochter geeft aan waar haar moeder moet stoppen. 'Hier zat-ie.' Na wat speurwerk wordt een "krabnestje" gevonden. 'Kieviten maken op meerdere locaties een nestje. Ze krabben en schuren wat om te kijken of het bevalt. Uiteindelijk kiezen ze de beste plek uit om eieren te leggen.' Even verderop in het weiland markeert een stok de aanwezigheid van een Kievitsnest met eieren. 'Jan heeft die gevonden. Ik was hier al

drie weken aan het observeren, en dan vindt hij 'm. Mooie boel, haha. Het leuke is dat Jan, zonder dat hij het teveel wil toegeven, ook fanatiek is geworden in het zoeken. Toen we hier kwamen wonen, had hij weinig interesse in de vogeltjes. Maar het begint te leven als je het beleeft. Als je ze goed observeert en ziet hoe druk ze zijn met het overleven en het voortbrengen van nieuw leven, groeit dat enthousiasme vanzelf. En als je ziet hoe fel ze de kraaien en buizerds in de lucht aanvallen dan krijg je groot respect voor ze. Dan geniet je extra als je de jonge kuikens soms struikelend door het gras hun weg ziet vinden.'

ZELDZAAMHEID

De Kieviten zijn op de graspercelen van Margreet en Jan in de meerderheid. 'Afgelopen jaar hadden we tien Kievitsnesten, vijf grutto's, drie scholeksters, twee tureluurs en één slobbeend. Drie Kievitsnesten en één gruttonest zijn verloren gegaan. Waarschijnlijk door

Het wordt een stille en doodse boel als je geen weidevogels meer zou zien en horen

predatie', vertelt Margreet. Jager Gert van Kreuningen jaagt al meer dan dertig jaar in de polder van Donkereind. 'Vijftien jaar geleden was het een zeldzaamheid als je een vos zag. De afgelopen drie jaar hebben we er 25 geschoten. In dit lage land bouwen ze hun nesten onder funderingen van oude schuren of stallen. We weten ze goed kort te houden, maar de ellende is dat je er nooit meer vanaf komt. En het is me een ellende hoor!

Bij een weidevogelboer met 45 nesten op zijn land werden op één nacht 35 nesten gepredeerd

Een paar jaar geleden richtte een vos een enorme ravage aan. Bij een weidevogelboer met 45 nesten op zijn land werden binnen één nacht 35 nesten gepredeerd.' Van Kreuningen en zijn collega-jagers werken met warmtebeeldcamera's en vangpijpen om het aantal vossen binnen de perken te houden. 'Bij Margreet en haar burens richtten we ons ook op

de kraaien. Ook zij zijn dol op een eitje. Het afgelopen jaar hebben we er zo'n vijftig geschoten. De truc is om de aantallen in bedwang te houden. En dat lukt aardig. Het helpt enorm dat we altijd welkom zijn bij alle boeren. Met bootjes en planken hebben we een heel systeem opgezet om de brede sloten over te komen, zodat we de hele polder kunnen bestrijken.'

LEREND VERMOGEN

Van haar leermeester Herman weet Margreet dat het aantal nesten op de percelen rondom haar boerderij in de afgelopen jaren is toegenomen. Dat wordt bevestigd door de tellingen van het agrarische collectief. 'Vogels van andere percelen uit de polder komen naar ons toe. Die lokale verschuiving is volgens Ewout Odijk duidelijk terug te zien in alle onderzoeken en tellingen die zij doen. Dus een aantal vogels heeft een nieuw en veilig heenkomen gevonden bij ons. De aanleiding

– dat het voor de vogels op andere percelen minder goed toeven is – is misschien niet zo fraai, maar positief is wel dat de vogels zelf doorhebben waar ze het beste kunnen nestelen: ze hebben het vermogen om te leren dat ze een volgend jaar beter kunnen nestelen op een meer veilige plek.' Soms ziet ze ook wel eens minder fraaie dingen. 'Zoals een kraai met een piepend jonkie in zijn bek. Op die momenten zou ik het liefst zelf een geweer in de trekker willen hebben. Aan de andere kant stimuleert het me om samen met Jan en de kinderen extra onze best te doen voor deze mooie vogels. Ze horen erbij. Het wordt een stille en doodse boel als je ze niet meer zou zien en horen.' •